

Når barnet har et annet morsmål

Mange barn i norske barnehager har et annet morsmål enn norsk. Rammeplanen for barnehagen oppfordrer barnehagene til å støtte flerspråklige barn i å bruke morsmålet sitt.

MAGASINARTIKKEL | SIST ENDRET: 15.03.2022

lik er det også i Sverige. Men mange synes dette er vanskelig, viser en studie fra nabolandet vårt.

Maria Fredriksson og Elisabeth Lindgren Eneflo har vært ute i tre ulike svenske barnehager. Der har de hatt fokusgruppeintervjuer med sju ansatte om hva de tenker om sitt arbeid med barnas morsmål. Alle deltakerne i studien har selv svensk som morsmål.

De to forskerne finner at de barnehageansatte føler på mye usikkerhet. Én ansatt uttrykker det slik:

Hvordan skal jeg, som ikke kan arabisk, kurmanji eller swahili, kunne støtte barna i deres hjemmespråk?

Dette var noe både denne ansatte og andre i barnehagepersonalet hadde tenkt mye på. De hadde alle

sammen barnegrupper hvor minst 25 prosent av barna hadde et annet morsmål enn svensk.

Hvordan gjør man det?

Før Fredriksson og Eneflo gjennomførte samtaler med personalet, filmet de hverdagslige situasjoner i barnehagene. Til samtalene etterpå valgte de ut de filmsekvenser der personalet på en eller annen måte hadde forholdt seg til barnas morsmål. Én slik sekvens var da en i personalet tok fram en frukt og spurte hva den het på barnets morsmål.

Men det var ikke mange slike sekvenser å ta av i videomaterialet, ifølge de to svenske forskerne.

I det som i Sverige heter Läroplan för förskolan, står det at hvert barn i barnehagen skal få utvikle sin evne til å kommunisere, både på sitt eget morsmål og på svensk.

«– Det handler egentlig mye om å være interessert og nysgjerrig på språk. Å våge å være den som ikke vet, og tørre å spørre.»

– De som deltok i denne studien, hadde et sterkt engasjement for å arbeide med flerspråklighet. Likevel opplevde de det som vanskelig. Vi så at det var en kilde til frustrasjon, forteller Fredriksson.

Én av deltakerne sa: Ingen vil fortelle oss hvordan vi skal gjøre det, men vi skal gjøre det.

Usikre på om de gjorde det riktig

Alle de ansatte forskerne snakket med, mente at de selv måtte kunne det aktuelle språket for å være i stand til å stimulere barna til å bruke morsmålet sitt. Samtidig innså de at dette var umulig.

De hadde likevel noen strategier for å jobbe med flerspråklighet, men var veldig usikre på om de gjorde det riktig, rapporterer forskerne.

– Det ble et stort dilemma for dem, forteller Eneflo.

En av strategiene deres var å bruke enkelte ord på barnets morsmål.

En ansatt fortalte forskerne at en gutt hadde lært hen å telle til tre på arabisk. Det var vanskelig, men gutten hjalp den ansatte med ordene gang på gang. Til slutt var de på plass. Da de fortalte dette til guttens pappa, ble han veldig stolt av sønnen. Etter dette snakket gutten mye mer arabisk i barnehagen.

Hvilket språk skal løftes fram?

I noen av barnegruppene var hele ti ulike morsmål representert. Da ble det en utfordring for personalet at det lett ble stor forskjell på hvor mye oppmerksomhet de enkelte språkene fikk.

De barna som delte morsmål med flere av de andre i gruppen, fikk mer stimulering enn de som var alene om et morsmål.

Barnehagepersonalet var enige om at det er viktig å være oppmerksom på de ulike kulturenes tradisjoner og høytider. Men også her var de personalet redde for å gjøre feil, viser den svenske studien. Et av dilemmaene handler om hvilke kulturelle uttrykk som skal synliggjøres.

Trenger mer støtte

Fredriksson og Eneflo mener at personalet i barnehagene trenger mer kompetanse på det flerkulturelle. Forskning har vist at det er viktig for språkutviklingen og kunnskapsutviklingen at barna får stimulert flerspråkligheten sin.

Forskerne setter – ikke uventet – spørsmålstegn ved om det er praktisk gjennomførbart for personalet å stimulere både barnas morsmål og svensk språk, som er barnehagens oppdrag. Og hva skjer med likeverdigheten når bare de største og vanligste språkene blir løftet fram? Er det mulig å etablere en pedagogisk praksis som setter personalet i stand til å tilby alle barna mulighet til å utvikle seg på sitt eget morsmål?

Fredriksson mener de ansatte i barnehagen trenger mer støtte på at dette arbeidet ikke nødvendigvis behøver å være så vanskelig.

– Det handler egentlig mye om å være interessert og nysgjerrig på språk. Å våge å være den som ikke vet, og tørre å spørre.

Foreldrene kan være en ressurs

De to svenske forskerne anbefaler personalet å bruke barnas foreldre som ressurs. Da skapes det også tettere relasjoner mellom barnehagen og foreldrene. Det er også fint å jobbe med språk generelt, for å få et rikere språkmiljø i barnehagen.

– Det handler mer om å forholde seg til språk og synliggjøre flerspråklighet enn å rette seg mot det enkelte barnet, sier Eneflo.

– I stedet for å spørre Fatima hva en frukt heter på arabisk, kan det være fint å lære seg ordet selv. Så kan du be hele barnegruppen om å si ordet sammen på arabisk. Når du gjør det, kommer nok også Fatima med i samtalen.

Også barnehager som ikke har barn med andre språk enn majoritetsspråket, kan synliggjøre flerspråklighet, oppfordrer forskeren.

– Da blir det ikke så rart hvis det kommer inn noen med et annet språk i barnehagen. Og det viser seg nesten alltid at når du begynner å snakke om språk, så er det noen som kan fortelle at de har en pappa som snakker ungarsk, eller en mormor som snakker finsk. Da kan du få en fin samtale med barna om at vi snakker forskjellige språk i verden.

Skrevet av Siw Ellen Jakobsen på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet

Kjelde

Fredriksson, M. & Lindgren Eneflo, E. (2019). «Man blir lite osäker på om man gör rätt» – En studie om pedagogers arbete med flerspråkighet i förskolan". Tidsskrift for nordisk barnehageforskning, 18(6):1–15.

Denne artikkelen er fra 2022